

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Tdo/73/2023
Identifikačné číslo spisu: 4121011073
Dátum vydania rozhodnutia: 16.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Dana Wänkeová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:4121011073.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Dany Wänkeovej a sudcov JUDr. Petra Paludu a JUDr. Beáty Javorkovej v trestnej veci obvineného P. X., pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, na neverejnom zasadnutí konanom 16. januára 2024 o dovolaní obvineného P. X. proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 20. apríla 2023, sp. zn. 4To/17/2023, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného P. X. odmieta.

Odôvodnenie

I.

Konanie predchádzajúce dovolaniu

Rozsudkom Okresného súdu Nitra (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „okresný súd“) z 27. januára 2023, sp. zn. 5T/83/2021, bol obvinený P. X. uznaný za vinného zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona, na tom skutkovom základe, že

dňa 31. júla 2020 v čase medzi 10:30 hod. a 12:00 hod. v obci U. v rodinnom dome na ulici F. XX po tom, čo vošiel pod vplyvom alkoholu na dvor rodinného domu, kde mu bývalá manželka - poškodená U. X. hovorila, nech ide preč, na čo nereagoval, išiel smerom k domu a keď videl, že poškodená má v ruke telefón, vykrútil jej ruku v dôsledku čoho jej telefón spadol na zem, chytil ju za ramená a sotil na zem, čo poškodenú šokovalo, keď sa postavila rýchlo si vzala telefón a následne ju silou ťahal do vnútra rodinného domu, počas čoho poškodená niekoľkokrát kričala o pomoc, v predsieni domu ju zatlačil na komodu, vyčítal jej, že je kurva a dozvedel sa o nej rôzne veci, stále ho prosila nech ide preč, mala z neho strach, následne ju schmatol za ramená, zodvihol do vzduchu a hodil ju na gauč v obývačke, prikázal jej, nech sa vyzlečie, keď sa poškodená nevyzliekala, proti jej vôli jej stiahol krátke gate a nohavičky, vyzliekol tielko, rozťahol jej nohy a pohlavným údom vnikol do pošvy, následne vykonal súlož, počas súložu poškodená telefonovala na tiesňovú linku č. 158 a kričala o pomoc, keď si to všimol, telefón jej odhodil na zem, kričal na ňu: „Znásilňujem Ťa teraz, že!“, zo strachu sa nebránila,

ruky mala prekrížené na prsiach, triasla sa a plakala, prosila ho nech prestane, pričom prestal, keď ho uprosila, že musí ísť na toaletu, čím spôsobil poškodenú U. X. podľa lekárskej správy Fakultnej nemocnice Nitra zo dňa 31. júla 2020 bilaterálne začervenané škrabance v oblasti ramien, v oblasti ľavého ramena malý hematóm do 2 cm, v oblasti pod ľavou lopatkou škrabance a v oblasti bedrových kĺbov na oboch stranách tela škrabance a drobné podliatiny a takto konal napriek tomu, že bol uznaný vinným

- rozsudkom Okresného súdu Nitra, sp. zn. 2T/12/2010 zo dňa 19. novembra 2010, právoplatným dňa 22. novembra 2010 za zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1, ods. 2 písm. c) Trestného zákona (s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona, § 127 ods. 12 Trestného zákona), za čo mu bol uložený úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 11 rokov,

- rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky, sp. zn. 2T/31/98 zo dňa 2. júla 1998, právoplatným dňa 21. júla 1998 za trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb., za čo mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 3 roky a

- rozsudkom Okresného súdu Nitra, sp. zn. 1T/228/88, zo dňa 24. novembra 1988, právoplatným dňa 24. novembra 1988 aj za trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 222 ods. 1 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 2 roky 6 mesiacov,

Za to mu prvostupňový súd uložil podľa § 199 ods. 2 Trestného zákona, nezistiac poľahčujúce okolnosti podľa § 36 Trestného zákona a zistiac priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m) Trestného zákona, s použitím § 38 ods. 2, ods. 8 a § 47 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona trest odňatia slobody na doživotie.

Podľa § 48 ods. 3 písm. a) Trestného zákona obvineného zaradil na výkon uloženého trestu do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.

Krajský súd v Nitre (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) rozhodujúc o odvolaní obvineného P. X. proti uvedenému rozsudku prvostupňového súdu uznesením z 20. apríla 2023, sp. zn. 4To/17/2023, podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie obvineného zamietol.

II.

Dovolanie

Proti citovanému uzneseniu krajského súdu podal obvinený P. X. dovolanie prostredníctvom pre dovolacie konanie zvoleného obhajcu JUDr. Romana Foltína písomným podaním zo 7. augusta 2023, doplneným vlastným podaním dourčeným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky dňa 13. septembra 2023 (postúpeným na Okresný súd Nitra dňa 19. septembra 2023) a vlastným podaním doručeným Okresnému súdu Nitra dňa 4. októbra 2023 z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. h) a písm. i) Trestného poriadku.

V dovolaní podanom prostredníctvom obhajcu obvinený uviedol, že od počiatku bolo zrejmé, že mu hrozí v zmysle zásady trikrát a dosť trest odňatia slobody na 25 rokov alebo doživotie. Všetky jeho práva ako obvineného mali byť zachované akoby spáchal obzvlášť závažný zločin a mal mať od vznesenia obvinenia prideleného obhajcu. Napriek tomu bol vzatý do väzby a až následne mu bol ustanovený obhajca, čím bolo porušené jeho právo na obhajobu od začiatku trestného stíhania. Opakovane podával žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, pričom poukázal na nečinnosť vyšetrovateľky. Aj sudca pre prípravné konanie uviedol, že vec sa neprejednávala plynulo. O porušení jeho práva na obhajobu svedčí aj skutočnosť, že obžaloba bola Okresným súdom Nitra odmietnutá z dôvodu vážnych procesných nedostatkov vrátane porušenia práva na obhajobu v prípravnom konaní, kedy súd nariadil vykonať dokazovanie od začiatku, za prítomnosti obhajcu obvineného. Prvostupňový súd nekriticky poňal do skutkovej vety rozsudku úplný opis skutkovej vety z obžaloby, pričom bral do úvahy pri posudzovaní tejto veci inštitút hrozby bezprostredného násillia, avšak táto nebola výsledkom dokazovania a ani nie je obsahom rozsudku. Poukázal aj na skutočnosť, že trestného činu znásillenia sa môže dopustiť páchatel iba za predpokladu donútenia ženy k súložiu a to buď násillím, hrozbou bezprostredného násillia alebo zneužitím jej bezbrannosti. Žena ako obeť takého skutku musí voči páchatelovi prejavíť vážne mienený odpor, ktorý sa musí prejavovať fyzicky alebo emocionálne.

Obvinený taktiež nesúhlasil s tým, že by poškodenej vykrútil ruku v dôsledku čoho jej telefón spadol na zem, nakoľko táto skutočnosť nebola vykonaným dokazovaním zistená. Z jej výpovede taktiež žiadnym spôsobom nevyplýva, že by mal obvinený voči nej použiť na dosiahnutie pohlavného styku násilie alebo hrozbu násilia ani to, že by poškodená nemohla voči jeho správaniu použiť vážne mienený odpor. Súd nesprávne vyhodnotil výpoveď poškodenej na strane 12 rozsudku a to, že obvinený ju mal hodiť na gauč, čoho nemohol byť schopný keďže sa u neho prejavovali dlhodobé zdravotné problémy najmä s kolenom. Zdôraznil, že svedok E. M., akékoľvek násilné správanie obvineného voči poškodenej odmietol. Obvinený označil postup okresného súdu v rozpore so zákonom, keď prvostupňový súd na jednej strane použil výpoveď svedka E. M. a U. V. ako podporný dôkaz pri uznaní viny a na strane druhej ostatné jeho výpovede, ktoré boli v prospech obvineného nevzal do úvahy. Vyhodnotenie záverov znaleckého posudku z odboru zdravotníctva, odvetvia gynekológie, ako aj výpoveď znalca na pojednávaní považuje obvinený za účelové (znalec pripustil, že poškodená mohla byť znásilnená a pritom jej mohli byť spôsobené zranenia, ktoré boli uvedené v lekárskejších správach). Znalec na pojednávaní uviedol, že nevie presne uviesť, či došlo ku konsenzuálnemu styku alebo ku znásilneniu. Prvostupňový súd použil ako podklad pre svoje rozhodnutie aj SMS komunikáciu s poškodenou, avšak podľa obvineného sa žiadne relevantné dokazovanie v tejto veci nevykonalo. Poškodená udržiavala s obvineným kontakt aj potom, čo ju mal obvinený znásilniť a preto dôkaz o tom, že bolo nájdené jeho DNA na oblečení poškodenej neobstojí, pretože sa s ním dobrovoľne a naďalej stretávala. Obvinený ďalej namietol odmietnutie prvostupňového súdu vykonať dôkaz príbratím znalca z odboru sexuológie, ktorý mal vyvrátiť tvrdenia poškodenej o tom, ako k znásilneniu došlo. Znalkyňa z odboru psychológie sa vyjadrila, že resocializácia je u obvineného minimálna, čo je podľa neho v rozpore s ustanovením § 47 Trestného zákona. Trest odňatia slobody na doživotie možno uložiť len vtedy, ak nie je nádej, že by páchatel' bolo možné napraviť trestom odňatia slobody na dobu do 25 rokov. Okresný súd mal postupovať v zmysle § 39 Trestného zákona a uložiť obvinenému trest odňatia slobody pod 25 rokov. Vo svojom dovolaní obvinený ďalej poukázal na fakt, že má dlhodobý, trvalý a intenzívny partnerský vzťah s U. F., s ktorou plánujú spoločnú budúcnosť, čo môže mať pozitívny vplyv na jeho resocializáciu.

Vo vlastných podaniach obvinený uviedol takmer totožné dôvody dovolania ako v podaní podanom prostredníctvom svojho obhajcu. Namietal najmä zásadné porušenie práva na obhajobu tým, že nemal od začiatku trestného konania advokáta, keď mu hrozil trest odňatia slobody na doživotie. Spochybňoval vykonané dôkazy a to najmä svedecké výpovede ako aj výpoveď poškodenej U. X., z výpovede ktorej žiadnym spôsobom nevyplýva, že by mal voči nej použiť násilie. V súvislosti s nesprávne zisteným skutkovým stavom odkázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (R 46/1963, R 14/1964, R 57/2002, R 59/2002). Okresný súd ako aj krajský súd vychádzali pri svojich rozhodnutiach len z registra trestov obvineného a nebrali do úvahy ďalšie dôkazy, ktoré boli v jeho prospech. Nikdy pred tým žiadny sexuálne motivovaný trestný čin nespáchal a rozhodnutia prvostupňového ako aj druhostupňového súdu označil za nezákonné a arbitrárne.

S poukazom na uvedené obvinený navrhol, aby dovolací súd konštatoval, že postupom Krajského súdu v Nitre a Okresného súdu Nitra bol z dôvodov uvedených v dovolaní porušený zákon v jeho neprospech, a napadnuté rozhodnutia zrušil.

Dovolanie obvineného (ako aj jeho ďalšie doplnenia) boli zaslané prokurátorky Okresnej prokuratúry Nitra a poškodenej U. X. na vyjadrenie, avšak prokurátorka ani poškodená sa k dovolaniu nevyjadrili.

III.

Konanie pred dovolacím súdom

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre podanie dovolania a zistil, že dovolanie bolo podané proti prípustnému rozhodnutiu [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], oprávnenou osobou [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku], v zákonnej lehote a na príslušnom súde (§ 370 ods. 1, ods. 3 Trestného poriadku), a že spĺňa obligatórne obsahové náležitosti

dovolania (§ 374 ods. 1 a ods. 2 Trestného poriadku). Okrem toho zistil, že bola splnená aj podmienka dovolania podľa § 372 ods. 1 Trestného poriadku, veta prvá, keďže obvinený pred podaním dovolania využil svoje právo podať riadny opravný prostriedok a o tomto bolo rozhodnuté.

Súčasne však dospel k záveru, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, nakoľko je zrejmé, že nie sú naplnené dôvody dovolania uvedené v § 371 ods. 1 Trestného poriadku.

Úvodom považuje najvyšší súd za potrebné vo všeobecnej rovine pripomenúť, že z konštrukcie a štruktúry jednotlivých dovolacích dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. a) až n) Trestného poriadku vyplýva, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným rozhodnutiam súdu je určené na nápravu výslovne uvedených procesných a hmotnoprávných chýb. Dovolanie nie je v zásade prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili sudy prvého a druhého stupňa [primerane pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 57/2007-II]. Povedané inými slovami, dovolaním podaným z niektorého z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Trestného poriadku sa nemožno domáhať preskúmania skutkových zistení, na ktorých je založené napadnuté alebo jemu predchádzajúce rozhodnutie a ani prehodnotenia vykonaného dokazovania. Pritom platí, že obsah konkrétne uplatnených námietok, tvrdení a právnych názorov, o ktoré sa v dovolaní opiera existencia určitého dovolacieho dôvodu, musí skutočne vecne zodpovedať zákonnému vymedzeniu takéhoto dovolacieho dôvodu podľa § 371 Trestného poriadku. Nestačí, ak podané dovolanie len formálne odkazuje na príslušné ustanovenie upravujúce dôvody dovolania, pokiaľ v skutočnosti obsahuje argumenty stojace mimo uplatneného dovolacieho dôvodu (pozri napr. odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 51/2014).

Zároveň treba uviesť, že viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené, v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku), a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 120/2012-I). Pri zisťovaní dôvodov dovolania dovolacím súdom je rozhodujúca ich vecná špecifikácia dovolateľom a nie ich označenie podľa § 371 Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu. Právo na obhajobu je jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu zabezpečujúcich „rovnosť zbraní“ medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom ako žalobcom v trestnom konaní, na strane druhej. Táto základná zásada trestného konania je v Trestnom poriadku upravená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku, vyplýva z čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a je garantovaná v ďalších významných právnych dokumentoch, akými sú Listina základných práv a slobôd a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu. Porušenie práva na obhajobu je podstatnou chybou konania. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je však koncipovaný oveľa užšie, keďže nie je ním akékoľvek (resp. každé) porušenie práva na obhajobu, ale len porušenie tohto práva zásadným spôsobom. Pri posudzovaní, či v danom prípade bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu sú dôležité konkrétne podmienky prípadu, ktoré je potrebné vyhodnotiť individuálne, ako aj vo vzájomných súvislostiach. Podstatou práva na obhajobu je zabezpečiť obhajovanie práv obvineného tak, aby v konaní boli okrem iného objasnené aj všetky skutočnosti svedčiacie v prospech obvineného, a aby sa na tieto v konaní a pri rozhodovaní prihliadalo.

V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku obvinený P. X. namietať zásadné porušenie práva na obhajobu tým, že mal mať od vznesenia obvinenia prideleného obhajcu. Výetrovateľke bolo od začiatku zrejmé, že mu hrozí v zmysle zásady trikrát a dost' trest odňatia slobody na 25 rokov alebo doživotie, a teda všetky jeho práva ako obvineného mali byť zachované, akoby spáchal obzvlášť závažný zločin. Napriek tomu bol vypočutý a vzatý do väzby, a až následne mu

bol ustanovený obhajca, čím bolo porušené jeho právo na obhajobu od začiatku trestného stíhania.

Najvyšší súd k tomuto uvádza, že obvinenému bolo vznesené obvinenie dňa 1. augusta 2020 a následne bol vzatý do väzby uznesením Okresného súdu Nitra z 2. augusta 2020, sp. zn. 6Tp/52/2020. Opatrením Okresného súdu Nitra z 2. augusta 2020, sp. zn. 6Tp/52/2020, mu bol ustanovený obhajca JUDr. Roman Foltín. Uznesením z 23. februára 2021, sp. zn. 5T/2/2021, Okresný súd Nitra odmietol obžalobu podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku a vrátil vec prokurátorovi, pretože zistil závažné procesné chyby najmä, že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že: „v prípravnom konaní došlo k zásadnému a flagrantly porušeniu práv obhajoby, keďže obvinený nemal obhajcu už v prípravnom konaní a to od okamihu, keď bolo evidentne zrejmé, že prichádza do úvahy použitie zásady trikrát a dost’.“

Je zrejmé, že s uvedeným porušením práva na obhajobu sa vysporiadal už okresný súd, kedy celú vec pre porušenie ustanovenia § 37 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak ide o konanie o obzvlášť závažnom zločine, vrátil prokurátorovi. Následne boli v prípravnom konaní zopakované dovtedy vykonané úkony (výsluch obvineného, výsluch svedka E. M., výsluch poškodenej U. X.) už za prítomnosti obvinenému pridelenému obhajcu. Obžaloba bola opätovne dňa 21. septembra 2021 podaná na súd. Obvinený v dovolaní neuviedol žiadnu ďalšiu skutočnosť, ktorá by nasvedčovala tomu, že medzi jeho výsluchom a vzatím do väzby došlo k zásadnému porušeniu jeho práva na obhajobu.

Vychádzajúc z uvedeného je zrejmé, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v predmetnej veci naplnený nebol.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať v prípadoch, keď je rozhodnutie súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli na hlavnom pojednávaní vykonané zákonným spôsobom. Skutočnosť, že rozhodnutie je založené na dôkazoch vykonaných v rozpore so zákonom musí byť z obsahu spisu zrejmá a porušenie zákona by malo svojou povahou a závažnosťou zodpovedať porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čomu napokon zodpovedá i samotná povaha dovolania ako mimoriadneho (nie ďalšieho riadneho) opravného prostriedku.

V rámci dovolaní iniciovaného prieskumom odôvodneného dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku môže najvyšší súd preskúmať len to (ak dovolanie nepodal minister spravodlivosti Slovenskej republiky podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku), či jediný usvedčujúci dôkaz alebo viaceré rozhodujúce usvedčujúce dôkazy boli vykonané zákonným spôsobom. Ak dospeje k záveru o zákonnosti vykonaného dokazovania, najvyšší súd nemôže spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy a ich hodnotenie vykonané súdmi nižších stupňov. Spôsob hodnotenia dôkazov vykonaných zákonným spôsobom súdmi nižších stupňov nemôže najvyšší súd v rámci dovolacieho konania prehodnocovať ani spochybňovať, pretože by tak neprípustným spôsobom zasahoval do výlučnej kompetencie týchto súdov bez právneho podkladu a napokon i v rozpore so samotnou podstatou dovolacieho konania. Ako už najvyšší súd skonštatoval vyššie, dovolanie nemôže nahrádzať riadne opravné prostriedky a jeho podanie nie je prípustné v rovnako širokom rozsahu, aký je charakteristický pre riadne opravné prostriedky. Dovolanie a rozhodnutie o ňom znamená prielom do právoplatných rozhodnutí, a preto spravidla narušuje stabilitu konečného a vykonateľného rozhodnutia súdu. Z toho dôvodu možno dovolanie aplikovať iba v prípadoch, ak je to odôvodnené závažnosťou pochybenia napadnutého rozhodnutia súdu alebo jemu predchádzajúceho procesného postupu pri vykonávaní dôkazov.

Obvinený v zmysle § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku namietal najmä účelovosť vyhodnotenia dôkazov - výpoveď svedka E. M. a výpoveď svedka U. V. z dôvodu, že prvostupňový súd prihliadal len na tie časti ich výpovedí, ktoré boli v neprospech obvineného. Rovnako namietal aj vyhodnotenie znaleckého posudku z odboru zdravotníctva, odvetvia gynekológia a výpoveď znalca, ktorý uviedol, že nevie jednoznačne povedať, či došlo ku konsenzuálnemu styku alebo ku znásilneniu. Nestotožnil sa ani

so záverom, že prvostupňový súd odmietol pribrať do konania znalca z odvetvia sexuológia, a poukázal aj na nedôveryhodnosť, resp. rozporupnosť výpovede poškodenej U. X. s vykonaným dokazovaním.

Je potrebné poukázať na skutočnosť, že okresný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z komplexného a zákonným spôsobom vykonaného dokazovania, ktoré zodpovedalo všetkým kritériám uvedeným v § 2 ods. 10 Trestného poriadku. Dôkazy hodnotil všetky jednotlivito ako aj vo vzájomnej súvislosti v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku a v rámci rozsahu vlastnej úvahy zvolil vhodné dôkazné prostriedky na spravodlivé rozhodnutie.

Pokiaľ ide o obvineným namietané nevykonanie navrhnutých dôkazov (pribratie znalca z odboru sexuológia a iné), takúto námietku nemožno úspešne uplatniť. Prvostupňový súd podľa § 272 ods. 3 a § 277 ods. 2 Trestného poriadku obvineným navrhnuté dôkazy odmietol vykonať, čo zdôvodnil aj v rozsudku z 19. mája 2022, sp.zn. 5T/83/2021, kde uviedol, že: „súd odmietol vykonať dôkazy navrhnuté obhajobou, a to vypočutím „kukláčov“ kvôli potvrdeniu, že poškodenej je závislá na alkohole, vypočutím policajta z U. ohľadne trestného oznámenia a ohľadne alkoholizmu poškodenej, vypočutím ošetrujúcej lekárky poškodenej MUDr. Č. ohľadne predpisovania liekov poškodenej, vyžiadanim ďalších priestupkových spisov na poškodenú, vypočutím manželky U. V., voči ktorej sa mala poškodenej dopustiť priestupku proti občianskemu spolunažívaniu, vyžiadanim výpisov liekov, ktoré boli predpisované poškodenej v období od júla 2017 do júla 2020, pribratím znalca z odboru sexuológia, pribratím znaleckého ústavu ohľadom opätovného psychiatrického a psychologického vyšetrenia poškodenej, vzhľadom na to, že vykonávanie týchto dôkazov súd považoval jednak za nadbytočné a nedôvodné, pretože obhajobou navrhované dôkazy buď nemožno vykonať pre ich neidentifikáciu (vypočutie kukláčov a policajta z U.) alebo navrhované dôkazy sa týkajú okolností, ktoré možno zistiť už skôr vykonanými dôkazmi a to najmä výsluchom svedka U. V., pripojeným priestupkovým spisom OU-NR-OO.2022/024122-003 a už vypracovanými psychologickými a psychiatrickými znaleckými posudkami na poškodenú, pri ktorých súd nezistil, že by boli vecne nesprávne, nejasné alebo neúplné kvôli čomu by bolo nutné pribrať nových znalcov.“

K nevykonaniu navrhnutého dôkazu najvyšší súd uvádza, že súd nie je povinný vykonať všetky dôkazy navrhnuté stranami konania, či vyhovieť návrhom strán na doplnenie dokazovania. V zmysle § 2 ods. 10 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní a súd postupujú v konaní tak, aby náležite zistili skutkový stav veci, a to v rozsahu nevyhnutnom pre ich rozhodnutie. Podmienka náležite zistiť skutkový stav veci znamená, že v trestnom konaní musia byť všetky okolnosti trestného činu zistené tak, aby bolo možné vzhľadom na konkrétne štádium trestného konania rozhodnúť. V ustanovení § 2 ods. 11 Trestného poriadku je zakotvené právo súdu vykonať aj dôkazy, ktoré strany nenavrhli, čím je zachovaná možnosť súdu ovplyvňovať priebeh konania pred súdom. Vo zvyšných námietkach obvinený spochybňuje skutkové zistenia súdov nižších stupňov a prehodnocuje vykonané dôkazy, ktoré už ako bolo spomenuté vyššie dovolací súd nemôže skúmať.

Nad rámec uvedeného najvyšší súd ešte dopĺňa, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany v konaní, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, návrhmi a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces neznamená ani právo na to, aby bola strana konania pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Súd neporuší žiadne práva strany v konaní, ak si neosvojí ňou navrhnutý spôsob hodnotenia vykonaných dôkazov a ak sa neriadi jej výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov (nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 339/08, II. ÚS 197/07, II. ÚS 78/05, IV. ÚS 252/04).

Uvedené konkrétne skutočnosti sú v súlade s judikatúrou najvyššieho súdu (R 7/2011, R 116/2014), kde sa vo všeobecnosti uvádza, že ak uplatnenie práva na obhajobu spočíva v navrhovaní dôkazov, zodpovedá mu povinnosť súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritórnym rozhodnutím buď tomuto návrhu vyhovieť alebo ho odmietnuť (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku), resp. rozhodnúť, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (§ 274 ods. 1 Trestného poriadku).

K námietkam obvineného považuje najvyšší súd za potrebné tiež uviesť, že znalec z odboru

zdravotníctva a farmácie, odvetvia gynekológia a pôrodníctvo jednoznačne uviedol, že zranenia, ktoré utrpela poškodená sú zraneniami typickými pre sexuálne násilie na ženách. Svojimi zisteniami znalec vyvrátil tvrdenia obvineného, že zranenia poškodenej mohli vzniknúť tak, ako to obvinený tvrdil (napr. v súvislosti s ozdobami na intímnych partiách obvineného). K vierohodnosti výpovede poškodenej je potrebné poukázať na znalecký posudok znalkyne z odboru psychológia, odvetvia klinická psychológia dospelých, ktorá uviedla, že výpovede poškodenej nesú pozitívne znaky tak všeobecnej, ako aj špecifickej vierohodnosti, považovala ich preto za vierohodné. Poškodená navyše nemá v osobnostnej výbave zvýšenú brachiálnu agresivitu, má ju na nule, a znalkyňa u nej nezistila ani pomstu voči obvinenému. V jej osobnostnej výbave chýba pomstychtivosť, alebo chcenie niekomu naschvál ubližovať, preto tvrdenia obvineného o poškodenej znalkyňa vyvrátila v celom rozsahu.

Vychádzajúc z uvedeného je zrejmé, že ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku v predmetnej veci naplnený nebol.

K obvineným uvádzanému naplneniu tretieho dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku je potrebné uviesť, že tento dovolací dôvod môžu naplňať iba dve alternatívy a to uloženie trestu mimo zákonom stanovenej trestnej sadzby alebo uloženie takého druhu trestu, ktorý zákon za prejednávany trestný čin nepripúšťa.

Podľa § 47 ods. 1 Trestného zákona trest odňatia slobody na doživotie môže súd uložiť iba za trestný čin, za ktorý to tento zákon v osobitnej časti dovoľuje, a len za podmienok, že

a) uloženie takého trestu vyžaduje účinná ochrana spoločnosti a

b) nie je nádej, že by páchatel'a bolo možné napraviť trestom odňatia slobody na dobu do dvadsaťpäť rokov.

Podľa § 47 ods. 2 Trestného zákona ak súd odsudzuje páchatel'a za dokonany trestný čin znásilnenia podľa § 199 (a iné trestné činy v tomto ustanovení taxatívne uvedené), ktorý už bol za takéto trestné činy, hoci aj v štádiu pokusu, dvakrát potrestaný nepodmienečným trestom odňatia slobody, uloží mu trest odňatia slobody na doživotie, ak sú splnené podmienky uvedené v odseku 1 písm. a) a b); inak mu uloží trest odňatia slobody na dvadsaťpäť rokov, ak tomu nebránia okolnosti hodné osobitného zreteľ'a. Súd však nemôže takému páchatel'ovi uložiť trest odňatia slobody pod dvadsať rokov.

Obvinenému bol pre zločin znásilnenia uložený trest odňatia slobody na doživotie podľa § 199 ods. 2 Trestného zákona, nezistiac u neho poľahčujúce okolnosti podľa § 36 Trestného zákona a zistiac jednu priťažujúcu okolnosť podľa §37 písm. m) Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2, ods. 8 a § 47 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona. Boli mu zohľadnené odsúdenia za trestné činy (v dvoch prípadoch lúpeže a v jednom prípade ublíženia na zdraví), ktoré všetky sú trestnými činmi taxatívne uvedenými v ustanovení § 47 ods. 2 Trestného zákona.

Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia dostatočne objasnil postup, ktorým sa riadil pri ukladaní trestu podľa § 199 ods. 2 Trestného zákona, keď aplikoval kritériá ustanovenia § 34 Trestného zákona a prihliadol na spôsob spáchania činu a okolnosti posudzovaného prípadu. Správne vyhodnotil kumulatívne splnenie podmienok podľa § 47 odsek 1 Trestného zákona a to, že uloženie takéhoto trestu vyžaduje účinná ochrana spoločnosti a nie je nádej, že by páchatel'a bolo možné napraviť trestom odňatia slobody na dobu do 25 rokov. Pri hodnotení týchto kritérií súd prvého stupňa vychádzal z konkrétneho konania obvineného, charakteru a povahy trestného činu a jeho následku. Obvinený už v minulosti spáchal závažné úmyselné trestné činy, a ani doposiaľ mu uložené nepodmienečné tresty odňatia slobody nevedli k jeho náprave. Pri hodnotení možnej resocializácie obvineného súd prvého stupňa zohľadnil aj závery znaleckého posudku znalkyne z odboru psychológia Mgr. M. V., PhD, z ktorých vyplynulo: „že ani výkon dlhodobého trestu odňatia slobody nezabráni recidíve obvineného. Vzhľadom na osobnostnú výbavu, obžalovaný nevie prejavíť úprimnú ľútosť, chýba mu empatia, nie je schopný zmeníť svoje životné postoje a uvedomiť si neadekvátnosť svojho správania, pretože nemá žiadne schopnosti sebareflexie, počúvať, akceptovať a mať pokoru, čo sa nedá zmeníť žiadnym psychoterapeutickým procesom.“

Uloženie trestu odňatia slobody na doživotie považoval za správne aj krajský súd vo svojom rozhodnutí, ktorým zamietol odvolanie obvineného a k rovnakému záveru dospel aj najvyšší súd. Tvrdenie obvineného o tom, že jeho vzťah s priateľkou U. F. je dostatočne intenzívny, trvalý, dlhodobý a zabezpečí mu sociálne a rodinné zázemie, ktoré pozitívne ovplyvní jeho resocializáciu samo o sebe nestačí. Predovšetkým sa jedná o vzťah čisto platonický, založený na listovej a telefonicknej komunikácii, a teda nemožno toto tvrdenie použiť ako dôvod k zníženiu trestu obvineného. Vzťah medzi účelom trestu (ochrana spoločnosti a potrestanie obvineného) a prijatým opatrením (trest odňatia slobody na doživotie) je založený na rozumných a dostatočných dôvodoch. Obvinený svojím konaním prejavil ľahostajnosť k hodnotovému spoločenskému systému, pričom jeho nebezpečnosť vyplýva z povahy doposiaľ spáchaných skutkov, ako aj z jeho recidívneho správania. Uložený trest je funkčnou trestnou represiou, ktorá zabezpečí ochranu spoločnosti tým, že zabráni obvinenému páchať ďalšie závažné trestné činy jeho izoláciou vo výkone trestu odňatia slobody.

Na základe vyššie uvedeného je zrejmé, že v predmetnej veci nebol naplnený ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku.

Dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku je daný v prípadoch, keď rozhodnutie súdov spočíva na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. Touto formuláciou zákon vyjadruje, že dovolanie je určené na nápravu právnych chýb rozhodnutia vo veci samej, pokiaľ tieto chyby spočívajú v právnom posúdení skutku alebo iných skutočností podľa noriem hmotného práva. Poukazovanie na nesprávne skutkové zistenia, na ktorých je rozhodnutie založené, alebo nesúhlas s hodnotením dôkazov súdmi tento dovolací dôvod nenapĺňa (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 24. júla 2007, sp. zn. 2 Tdo 21/2007, uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 57, roč. 2007 - II.).

Dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku slúži výlučne na nápravu hmotnoprávnych chýb. Dikciou za bodkočiarkou vylučuje námietky skutkové, to znamená nie je prípustné právne účinne namietat, že skutok tak ako bol zistený súdmi prvého a druhého stupňa bol zistený nesprávne a neúplne, ani hodnotenie vykonaných dôkazov, pretože určitý skutkový stav je vždy výsledkom tohto hodnotiaceho procesu (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 18. decembra 2012, sp. zn. 2 Tdo 73/2012, uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 47, roč. 2014).

Obvinený v podanom dovolaní tiež namietal, že v konaní nebolo preukázané, že by proti poškodenej použil násilie alebo hrozbu násillia a napádal ďalšie skutkové zistenia okresného súdu, v čom videl porušenie § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

K obvineným namietaným argumentom najvyšší súd uvádza, že nakoľko sa vzťahujú k posudzovaniu skutkového stavu veci, ide o tzv. námietky skutkové, t. j. námietky týkajúce sa preskúmania správnosti a úplnosti zisteného skutku, ktoré však dovolací súd s poukazom na § 371 ods. 1 písm. i) časť vety za bodkočiarkou Trestného poriadku v rámci dovolania podaného obvineným nemôže skúmať ani meniť. Skutkovými námietkami by sa dovolací súd mohol zaoberať len v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku, ktorý môže v podanom dovolaní uplatniť iba minister spravodlivosti. Prieskum skutkového stavu, resp. skutkové námietky v rámci dovolania podaného obvineným tak nepatria medzi dovolacie dôvody uvedené v § 371 ods. 1 Trestného poriadku, ale sú vyhradené len v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku, ktorý môže uplatniť iba minister spravodlivosti.

Vo všeobecnosti možno k trestnému činu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona (kladenému obvinenému za vinu) uviesť, že toto ustanovenie chráni dôstojnosť ženy, a jej právo slobodne sa rozhodovať o svojom pohlavnom živote. Predmetom útoku je žena - bez ohľadu na jej vek, duševnú a fyzickú vyspelosť, jej

posevť, spôsob života a pod. Násilím sa v zmysle tohto ustanovenia rozumie použitie fyzickej sily zo strany páchatel'a za účelom prekonania alebo zamedzenia vážne mieneného odporu ženy, a dosiahnutie súložu proti jej vôli. Intenzita násilia pritom nerozhoduje. Súložou sa rozumie spojenie pohlavných orgánov muža a ženy tak, aby došlo aspoň k čiastočnému zasunutiu pohlavného orgánu muža do pošvy ženy. Tým je trestný čin dokonaný. Nevyžaduje sa, aby sa páchatel' pohlavne uspokojil.

Z vykonaného dokazovania bolo jednoznačne preukázané, že obvinený poškodenú v postavení chránenej osoby (ako jeho bývalej manželky) fyzicky napadol. Najskôr jej vykrútil ruku, sotil ju, ťahal do domu, kde ju následne zatlačil na komodu a potom sotil na gauč, pričom za účelom dosiahnutia súložu s poškodenou prekonal jej vážne mienený odpor, keďže poškodená kričala o pomoc, telefonovala na linku pomoci, plakala a prosila ho, aby prestal. Napriek aktívne kladenému odporu poškodenou na nej obvinený proti jej vôli vykonal súlož, teda vnikol do nej svojim pohlavným orgánom.

Nad rámec vyššie uvedeného najvyšší súd konštatuje, že použitie násilia obvineného voči poškodenej bolo preukázané nielen jej výpoveďou, ale najmä lekárskou správou z 31. júla 2020 (č.l. 140), v ktorej ošetrujúci lekár uviedol, že „u poškodenej boli na pokožke v oblasti ramien bilaterálne prítomné začervenané škrabance, v oblasti ľavého ramena prítomný malý hematóm do 2 cm, v oblasti pod ľavou lopatkou prítomné škrabance. V oblasti bedrových kĺbov na oboch stranách tela prítomné škrabance a drobné podliatiny. Na cervixe prítomné kontaktné krvácanie.“ V znaleckom posudku č. 4/2020 je uvedené, že poranenia, ktoré mala poškodená spôsobené, sú typické pri posudzovaní sexuálneho násilia na ženách. Námietky obvineného sú teda aj v tomto smere nedôvodné.

Vzhľadom na tieto skutočnosti je zrejmé, že konajúce súdy považovali právnu kvalifikáciu konania obvineného ako zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona a § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona za správnu, a plne zodpovedajúcu vykonanému dokazovaniu. Obvinený pritom v podanom dovolaní neuviedol (okrem skutkových námietok, vo vzťahu ku ktorým je potrebné zopakovať, že zistený skutkový stav dovolací súd nie je oprávnený v rámci dovolania podaného obvineným skúmať ani meniť), v čom by právna kvalifikácia skutkov bola nesprávna.

Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku sa totiž týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu zo 16. augusta 2011, sp. zn. 2 Tdo 30/2011, uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 120/2012).

Vychádzajúc z uvedeného je zrejmé, že ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku v predmetnej veci naplnený nebol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dospel k záveru, že v predmetnej veci nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), písm. g), písm. h), písm. i) Trestného poriadku, a z tohto dôvodu dovolanie obvineného P. X. na neverejnom zasadnutí podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.